

ΕΛΛΑΔΑ: ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ανάλυση

ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΑΔΡΙΑΤΙΚΟ (TAP) ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΑΓΩΓΟ (IGB) ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΟΥΝ, ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΕ ΆΛΛΑ ΠΡΟΤΖΕΚΤ - ΟΙ ΣΚΟΠΕΛΟΙ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΠΡΟΣΚΡΟΥΕΙ Ο SOUTH STREAM ΚΑΙ ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΤΗΣ ΑΝ. ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Του δρος Κωνσταντίνου Φίλη,
διευθυντή Ερευνών Ινστιτούτου
Διεθνών Σχέσεων. Το βιβλίο
του «Έμρωπη, Πρόσφυγες,
Ανασφάλεια» κυκλοφορεί από τις
εκδόσεις Παπαδόπουλος

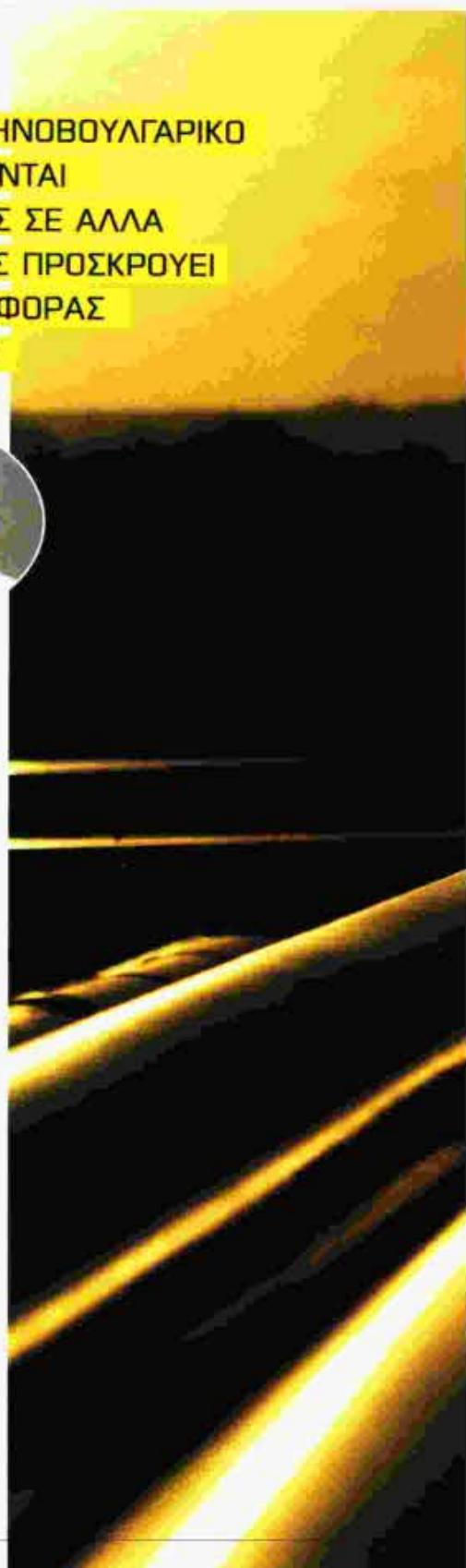
H

Η Ελλάδα σήμερα αναμένεται να ολοκληρώσει τον Διαδριατικού Αγωγού (TAP) το 2020, ενώ προωθεί αφενός τον κάθετο άξονα αρχικά με τη Βουλγαρία, εν συνέχεια και με κομμάτι της Ανατολικής Ευρώπης μέσω του Ελληνοβουλγαρικού Αγωγού (IGB), αφετέρου τη δημιουργία πλωτού τερματικού υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Αλεξανδρούπολη. Συνάμα, διερευνάται προοπτικές συμμετοχής της στη ρωσική εμπνεύσεως νότια παράκαμψη της Ουκρανίας, όπως και τη χρήση της επικράτειάς μας για τη μεταφορά μέρους των υδρογονανθράκων της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και του Ιράν. Θα επιχειρήσουμε να αξιολογήσουμε τις προοπτικές της κάθε περίπτωσης, πλην TAP και IGB, που φαίνεται να έχουν πάρει τον δρόμο τους, αν και εσχάτως έχουν προκύψει επιπλοκές (όχι προσώρας σοβαρές) ως προς τον Διασυνδετήριο Ελλάδας - Βουλγαρίας.

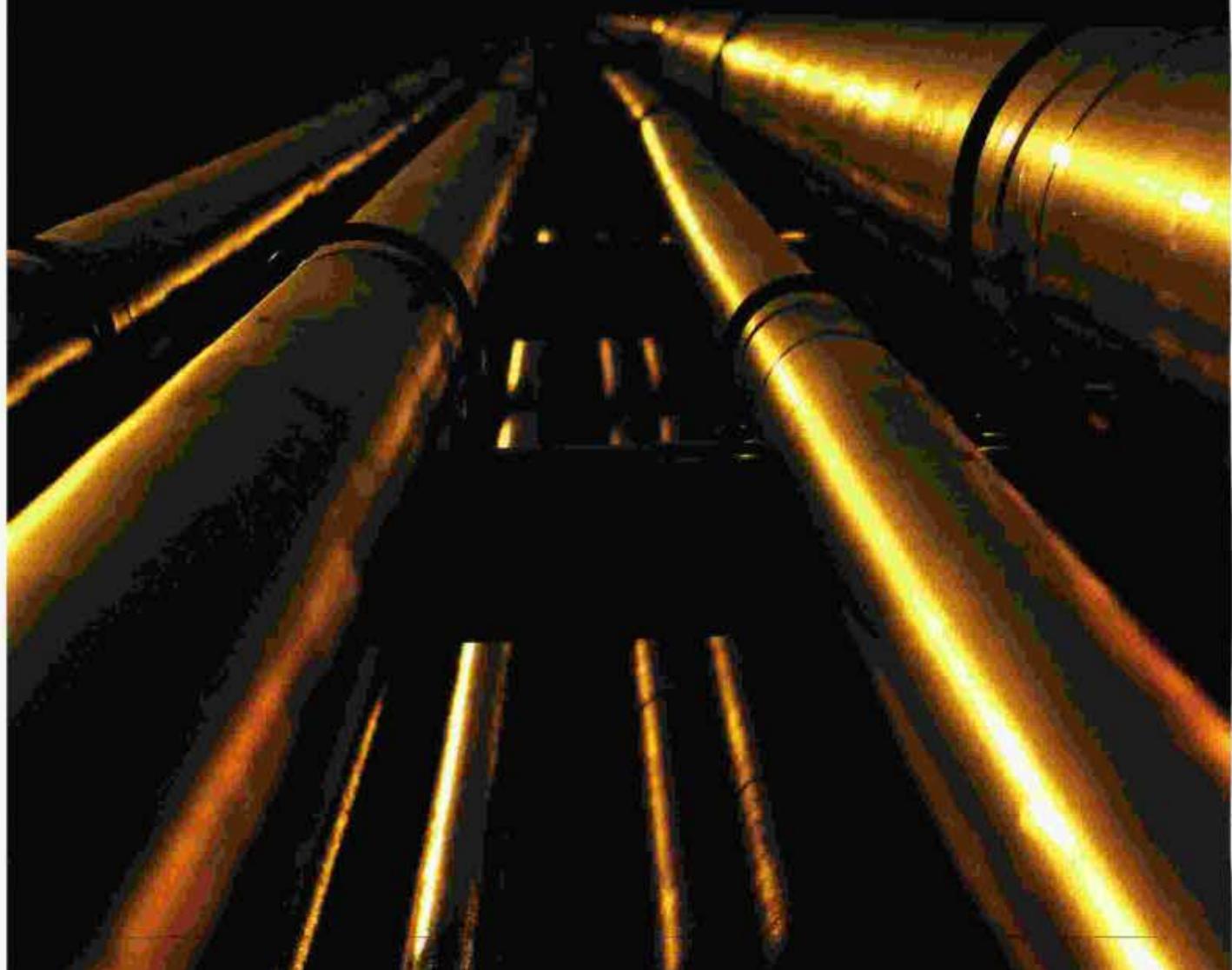
Turkish/Greek Stream

Για τον Turkish/Greek Stream πρέπει να αναγνωρίσουμε πως η γεωπολιτική διελκυστίνδα μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας, π. οποια έχει «εμπλουτιστεί» με το ουκρανικό ζήτημα, εγκλωβίζει τα ευρωπαϊκά κράτη (ειδικά τα πιο αδύνατα) σε μια κατάσταση οινοει αναγκαστικής επιλογής. Αυτό περιλαμβανει και την ενέργεια, αφού η στήριξη σε σχέδια

ρωσικού ενδιαφέροντος συνιστά, κατά τους κυρίαρχους κύκλους σε Ουασιγκτόν και Βρυξέλλες, παρέκλιση από την κοινή γραμμή περιορισμού της εξάρτησης από τη Μόσχα. Στην πραγματικότητα όμως π. ουδιαστική διαφοροποίηση επέρχεται μέσα από την ανάπτυξη εναλλακτικών τόσο πρας τις πηγές τροφοδοσίας όσο και πρας τα διαμετακομιστικά κέντρα. Από την άλλη, δεδομένην των ιδιωμάτων εντάσεων από την πλειοψηφία της Ε.Ε. στην προοπτική υλοποίησης του South Stream II (Turkish/Greek Stream), αλλά και των καλύτερων πιθανοτήτων επέκτασης του Nord Stream (ουνδεει πδη απευθείας Ρωσία με Γερμανία), ο πρώτος θα αντιμετώπισε σειρά εμποδίων. Γι' αυτό άλλωστε απαιτείται η εξασφάλιση πολιτικής και επιχειρηματικής στήριξης

Η θεση της ελλαδας στην ενεργειακη σκακιερα

ΕΛΛΑΔΑ: ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ανάλυση

μεγάλης εμβέλειας (ενθαρρυντική η εμπλοκή του γαλλικού παράγοντα μέσω της EDF), η διαβεβαίωσή ότι θα τηρηθεί στο ακέραιο το τρίτο ενεργειακό πλακέτα, η προσαρμογή της τελικής χωροταπτίτας στις ανάγκες της αγοράς (16-20 δι. κ.μ. επισιώς) και βέβαια ο καθορισμός της πρώτης χώρας διέλευσης (Βουλγαρία ή Τουρκία), προκειμένου η επικαιροποιημένη εκδοχή του South Stream να πατήσει σε στέρεες και ρεαλιστικές βάσεις.

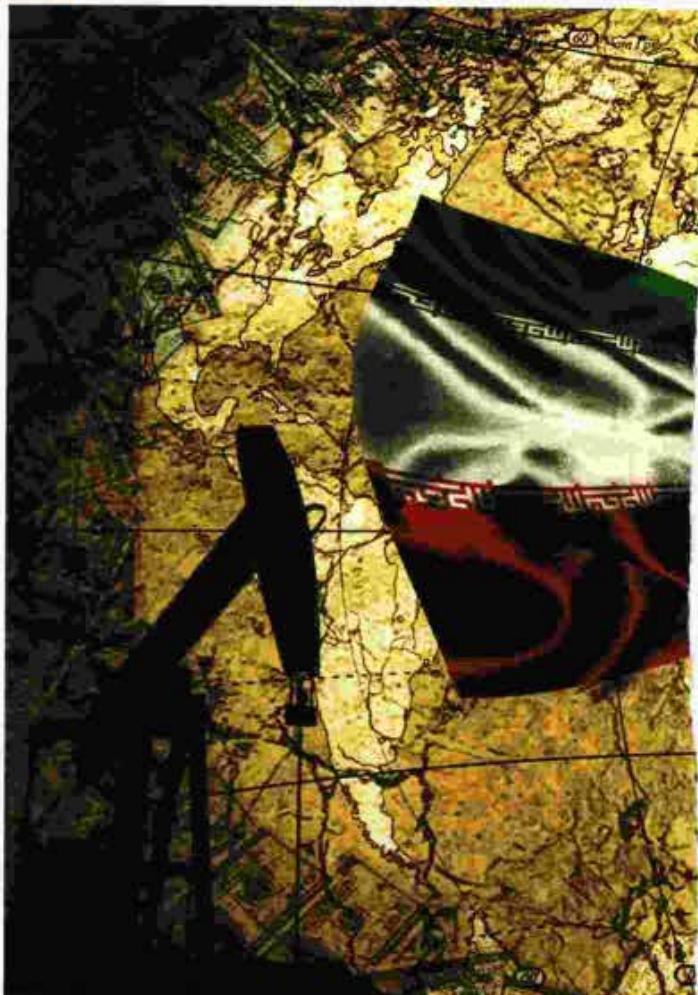
Ελλάδα και Ανατολική Μεσόγειος

Η χώρα μας στην Ανατολική Μεσόγειο εμπλέκεται στα εξής σενάρια/εναλλακτικές:

A) Στην τραφοδοσία της Ευρώπης με αγωγό Εδωοιεπίλογες είναι δυνατό μέσω Ελλαδας ή μέσω Τουρκίας. Στην περίπτωση της τελευταίας, υπάρχουν δεδομένες επισφάλειες, η δημιουργία ενός νέου συματήματος αγωγών στην ενδοχώρα συνεπάγεται απραντικό οικονομικό κόστος, ενώ η μετεξέλιξη της σε κρίσιμο κρίκο της αλυσίδας (ασφαλούς) προμήθευσης της Ε.Ε. της προσφέρει διαπραγματευτικό ασύνταγμα στην Βρυξέλλων. Η εναλλακτική της East-Med (ακέδιο υποθαλάσσιος διασύνδεσης των κοινωνιών της περιοχής με την Ελλάδα) ενέχει τεχνικές και νομικές δυσκολίες-όχι αυντομάτητες-, το κόστος είναι περίοντα ανάλογο με εκείνο της τουρκικής οδού και μπορεί να μεταφέρει έως 12 δισ. κ.μ. επισιώς. Ή κατάλληλη του project στην Ιταλία της απραντικά μειωμένης κατανάλωσης προβληματίζει μεν, ωστόσο, λόγω διακυμάνσεων και βάθους χρόνου υλοποίησης, αυτή η κατάσταση αναμένεται να διαφοροποιηθεί.

B) Στην αξιοποίηση των εγκαταστάσεων υγροποίησης της Αιγαίου, αλλά και γενικότερα στην προσέλκυση ποσοτήτων LNG από την περιοχή. Εδώ, Ισραήλ και Κύπρος θα μπορούσαν με οικονομικότερο τρόπο να αποστέλλουν μέρος της παραγωγής τους στην Αιγαίο, όπου το αέριο τους θα υγροποιείται και θα εξάγεται σε μορφή LNG, πιθανότατα προς την Ευρώπη, καθώς ο ανταγωνισμός και η απόσταση απομακρύνουν την προοπτική της Ασίας. Το ριάκο της Αιγαίου, όσο καταστασταθεί σεντ σταθεροποιείται απόλυτα, και τυχόν αναταράξεις ή αλλαγή στη διακυβέρνηση εύλογα συνυπολογίζονται από την Κύπρο και ειδικότερα από τη Ισραήλ. Πάντως της Αιγαίου ποσό δύναται να εξάγει από το κοίτασμα Ζαρ, αφού βέβαια πρώτα κατοχυρώσει την εγκώμια αγορά των 90 εκατομμυρίων. Αν πάντως αποφασιστεί να διατεθούν ποσοτήτες απόντην ευρωπαϊκή αγορά στη μορφή LNG, ειρόδον έχει κατασκευαστεί ο πλωτός τερματικός σταθμός στην Αλεξανδρούπολη, κάλλιστο δύναται να υποδέχεται μέρος αυτών, αισιοδίες, αφού θα επαναεριοποιουνται, θα ενσωματώνονται στον ελληνοβουλγαρικό διασυνδετήριο αγωγό (IGB) και μέσω ενός κάθετου άξονα θα μεταφέρονται στην Ευρώπη. Ασφαλώς την ιδιαίτερη διατορεύει η Αλεξανδρούπολη για αιγαλιούποιηση υγροποιημένου αερίου από άλες/διαφορετικές πηγές προμήθειας.

Το σχέδιο για υποθαλάσσια διασύνδεση των κοινωνιών
Av. Μεσογείου και Ελλάδας με τον αγωγό East - Med ενέχει τεχνικές και νομικές δυσκολίες, όχι όμως ανυπέρβλητες

Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ IPAN

Το Ιράν αποτελεί μια εξόχως ενδιαφέρουσα αλλά και ιδιαίτερα περίπτωση, στην οποία μπορούμε μεν να ποντάρουμε, χωρίς όμως εγγύηση επιτυχίας, παρά τις αξιοσημείωτες δυνατότητές του. Ήδη η Τεχεράνη δραστηριοποιείται στην πιο προσδοκόρια και διψασμένη αγορά της Ασίας, αν και γεωπολιτικά η ευθυγράμμιση με την Ευρώπη την ελκύει εξίσου, ως δυνάμει κατοχύρωσης έναντι της Δύσης και άλλων περιφερειακών κινδύνων. Πατόσιο ανακύπτουν ζητήματα προς διερεύνηση, αν όχι προβληματικό, όπως η πρόθεση Τραμπ να περιθωριοποιήσει την Τεχεράνη (ακόμη και αν δεν αμφισβητήσει τη συμφωνία γύρω από τα πυρηνικά).

Το Ιράν λογικά, θέλοντας να διατηρήσει δεσμούς με τη Δύση, θα επιδιώκει να «δεσει» τη σχέση του με την Ε.Ε. μέσω από επιχειρηματικές συμφωνίες, με την ενέργεια να βρισκεται σε πρώτο πλάνο. Πάροτι προσανατολισμένο στην Ανατολή, ο πλουραλισμός αγορών διαδίδεσης του φυσικού του αερίου το ωφελεί πολλαπλά. Εφόσον η Ουάσιγκτον διατηρεί τη θέση περί διαφοροποίησης των προμηθευτών της ευρωπαϊκής αγοράς, οι Ευρωπαίοι αποκτούν ισχυρό επικείριμα για την ανάγκη να μην προκύψουν επιπλοκές στην αιγαλιούποιηση του Ιράν σε αυτήν, και η Ελλάδα σε αυτό το σημείο θα μπορούσε να αναλάβει προσεκτικά και με αποτελεσματική διακριτικότητα κάποιες πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση. Ανακύπτουν ωστόσο και αμφιβολίες για τη μετεξέλιξη της απρόβλεπτης και αναξιόπιστης

Η ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΚΟΜΒΟΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

Αν πάντως διατηρήθουν οι τώρινές τόσεις της αγοράς, φαίνεται να ανοίγεται παράθυρο ευκαιρίας στην κατεύθυνση μετεξέλιξης μας σε κόμβο εμπορίας. Προϋπόθεση ευδόνωσης ενός τόσο μεγαλεπίβολου -πλην όμως ρεαλιστικού- σκεδίου είναι η συμβολαίσιοποίηση μεγάλων ποσοτήτων φυσικού και υρφοποιημένου αερίου από διάφορες πηγές προμήθειας ώστε να δημιουργήσουμε πλέονασμα, προσδίδοντας την αναγκαία ρευστότητα στην ευρύτερη περιοχή, κάτιο που θα ενισχύσει ιδιαίτερα τον ανταγωνισμό.

Ετοι θα μπορούσαμε να υπερβουμε μερικώς και τις ατέρμωνες αντιπαραθέσεις, καθώς οι αγωγοί και τα κεραία projects είναι αυτά που κυρίως διακατέχονται από γεωπολιτική «φόρτιο» και άρα είναι πιο ευάλωτα σε κρίσεις, αν και προσφέρουν χαμηλότερες τιμές. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα κρειαστεί οι διεύρυνση των συνδεσών προς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (μέσω μικρών διάσυνδετηρίων αγωγών) για να ανοίξουν οι αγορές μέχρι την Ουκρανία και ένα νέο ρυθμιστικό πλαίσιο απελευθέρωσης τους στην κατεύθυνση της ενοποίησης. Πρέπει συνάριτα να λεπτουργούσουν σχέδια αντιστροφής ροής και να ενεργοποιηθούν οι ομιλβάσεις ανταλλαγής (SWAPs), ώστε να δημιουργηθεί ένα τύπος τοπικού κρηματιστήριο ενέργειακών συναλλαγών, στο οποίο θα μπορούν να καθθείζονται οι τιμές σε περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον στοιχείο προς αξιοποίηση είναι η στροφή στο υγροποιημένο φυσικό αέριο ως καύσιμο στην νουσιάτηλη, γεγονός που μας παρέχει τη δυνατότητα κατασκευής μικρών σταθμών τροφοδοσίας των πλοίων

**Περὸ την πρόσφατη
ανοικέριμαντων των
αξέσεων τους,
Ταχεράντ και
Άγκυρα παρομέ-
νουν πνευγωνιατὲς,
κατὶ που υποληγίζεται
η πρώτη και πρέπει
να εκμεταλλεύεται
η Αθήνα.**

ρόλο στην Ευρώπη, με πλουραλισμό επιλογών διάθεσης.

Τουρκίας σε καταλυτικό για τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ενωσης κύμβο μεταφοράς, καθότι μοιάζει περίπου υποχρεωτική η διέλευση μέσω της επικράτειάς της για τη διοχετεύση του ιρανικού αερίου από Γηραιά Ήπειρο. Η εναλλακτική δημιουργίας σταθμών υγροποίησης και αποστολής μέσω θαλάσσης σε Ασία και Ευρώπη μοιάζει μεν ορθή (πολὺ περισσότερο από τη στιγμή που τα μεγαλύτερα αποθέματα συγκεντρώνονται στον Νότο), ωστόσο είναι μια ακριβής επιλογή, ενώ ο διάπλους προς την Ευρώπη ίσως αντιμετωπίσει προκλήσεις που σχετίζονται με τη γεωπολιτική (π.χ., Υεμένη).

Παρότι Τεχεράνη και Αγκυρα έχουν έρθει κοντά λόγω της αναδίπλωσης της τελευταίας στο ζήτημα της Συρίας, παραμένουν περιφερειακοί ανταγωνιστές, κάτιο που αυνυπολογίζεται από την πρώτη και στους ενεργειακούς σχεδιασμούς. Και εδώ η Αθήνα μπορεί να κινηθεί προς την Τεχεράνη, αναζητώντας από κοινού τρόπους διοχετεύσης του φυσικού αερίου της πρώτης μέσω της δεύτερης προς τη Γηραιά Ήπειρο. Βέβαια, απαιτείται κάποιους ειδίους αυτεννάποι, ή έστω πληροφόρηση για τις διαβαυλεύσεις που θα εξελίσσονται με εταιρίες του κλάδου και όπου χρειάζεται παρέμβαση για την ανδείξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας μας (κυρίως γεωπολιτικής φύσεως), ώστε η προβλεψιμότητά της και η σταθερή της προστήλωση στην Ε.Ε.) ως πύλη εισόδου για το ιρανικό αέριο στην Ευρώπη. Και εδώ η φυσική διασυνδεσή μας με την Κεντρική Ευρώπη μέσω συστήματος αγωγών αποτελεί προϋπόθεση, ενώ η δημιουργία ρευστότητας (liquidity) στην περιοχή, και δια στη χώρα μας, είναι ο απίστευτος στόχος.